

ГРОМАДЯНКА

ОРГАН ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК НА ЕМІГРАЦІЇ

Р. III

1948

Ч. 9-10

Христос Раждается!

Відкриття Світового Конгресу Українського Жіноцтва
Пані: О. Лотоцька, О. Кисілевська і А. Водак

Підсумки Світового Конгресу

Довоєнна праця зорганізованого українського жіноцтва спиралася головню на Рідних Землях Західної України. На еміграції широко розвинутий був жіночий рух в Америці, Канаді, Чехії та Варшаві. Це були тоді головні осередки українського жіночого руху на еміграції, але найбільша частина нашого жіноцтва була під большевицькою окупацією відтята від спільної праці.

Друга Світова Війна зовсім змінила умовини на Рідних Землях. Усі українські землі найшлися під большевицькою окупацією. Дорібок українського жіноцтва знищено, активніших жінок вивезено, а українські жіночі організації зліквідовано. Велика частина свідомого українського жіноцтва знайшлася поза межами батьківщини на скитальщині. Український жіночий рух знайшовся в новій ситуації, бо піла його праця почалася поза межами батьківщини. Українське жіноцтво перейшло трагічні моменти, але не заломилося. Віджила праця українського жіноцтва в нових умовинах на скитальщині, а до праці стали нові жінки і після довгих років розлуки прийшли до спільної праці сестри Придніпрянки.

Зате росли і кріпили свої сили жіночі організації Америки й Канади, які виборювали собі чимраз кращі позиції не тільки серед українського громадянства, але і серед американського-канадського. Виросло тут нове покоління, роджене в Америці й Канаді, для яких вони є рідною, а не чужиною. Вони боронили ту свою прибрану батьківщину своїми грудьми і чимало з них є ветеранами тих армій.

І хоча розділене далекими просторами і умовинами побутовими, українське жіноцтво на скитальщині знайшло скоро спільну мову з заокеанськими сестрами. Ніколи укр. жіноцтво не зможе забути скільки труду і праці вложили заокеанські організації для рятування положення українських скитальців через протести і віча в обороні їх правного положення і допомогу для рятування здоровля і життя.

Сьогодні вже велика частина скитальців переселена по цілому світі. Та частина, яка попала до краю, де є жіночі організації, доповнює ряди членів організації Америки чи Канади. Але велика частина попала в ті країни, де зовсім не було українського життя або воно було дуже слабе, як Бельгія, Англія, Австралія. На всіх тих нових землях жіноцтво мусіло почати піонерську працю. Жіноцтво зверталося о поміч до сильніших організацій, як Союз Українок Америки чи ОУЖ в Німеччині. Треба було всі ті розпорошені сили зібрати й скріпити, щоб створити спільну силу, яка виповнила б ті завдання, які зараз стають перед українським жіноцтвом. Коли в світі йде виразна боротьба двох світоглядів, українське жіноцтво вважало за конечне з'ясувати своє місце і становище. Чуючи на собі моральний обов'язок, як одної з найсильніших жіночих організацій, Союз Українок Америки скликав Світовий Конгрес Українського Жіноцтва. Цей заклик піддержали всі жіночі організації в світі й всі визначні гро-

мадські діячки. Справа була така ясна і пекуча, що тільки треба було бути вдячним Союзові Українок Америки за його ініціативу й матеріальні тягарі, які взяв він на себе.

Конгрес відбувся 12 і 13 листопада в Філадельфії при численій участі делегаток Америки, Канади і Європи та піддержці всіх інших організацій, які ізза матеріальних і паспортних труднощів не могли приїхати. Конгрес залишив незатерте враження на присутніх жінок і був величезним підйомом духа української жінки. Жіноцтво виказало велику зрілість та зрозуміння ваги хвилі.

Одною з перших і основних справ, яку видвигнув Конгрес, це оборона інтересів поневоленої батьківщини — голосний протест проти насильства й окупації большевицької влади на Україні та террору, який там панує.

Жіноцтво заманіфестувало свою єдність з Рідним Краєм, солідаризуючися з визвольними змаганнями українського народу.

Жіноцтво ясно заявило себе по стороні демократії, шукаючи в демократичного світа піддержки своїх змагань.

Вважаючи, що з'єднання наших внутрішніх сил — це передумова успіху нашої боротьби, й піддержуючи засади внутрішньої єдності, Конгрес заявив свою піддержку Національній Раді.

І реферати, і привіти та резолюції, виступи бесідниць старших і молодих і виступи делегаток всіх країн з'єдналися на тій політичній платформі, даючи сильну відправу найзніжкові України та добиваючися у демократичного світа піддержки і помочі. Це своє становище Конгрес подав окремою заявою до Об'єднаних Націй, яку розіслано жіночим українським і чужим організаціям та пресі. Великою піддержкою цього нашого становища був виступ голови „Коммон Коз“ пані Пейн, яка підчеркнула визвольні змагання українського народу, закликаючи до помочі йому Америку.

Другою головною справою, яку вирішив Конгрес, це створення одної спільної репрезентації українського жіноцтва — *Світової Федерації Українських Жіночих Організацій*.

Створено осередок, який буде координувати працю українського жіноцтва в світі.

Конечність упорядкування внутрішнього відтинку в жіночій русі була така велика, що піддержали це зразу всі існуючі організації. Коли хто не міг прибути й мати заступництво в часі Конгресу, то зголосилися писемно, висилаючи резолюції і співпрацюючи в підготовці. І коли прийшов Конгрес, все жіноцтво було єдне й всі ухвали переходили одноголосно. Чи то вигнані з Рідної Землі — скитальки, чи вільні громадянки Америки чи Канади, вони виявили себе зрілими громадянками. Обов'язки супроти Батьківщини та потреба взаємної допомоги злучили жіноцтво цілого світу в одну родину. Це великий моральний адут, що жіноцтво перше по военнім розвалі створило світову організацію і спільно стало в обороні поневоленої

Батьківщини, а жіночі організації Америки й Канади з цілою сердечністю відгукнулися на те нещастя, що навістило Рідні Землі, вся їхня праця останніх трьох років, в більшості звернена на поміч скитальцям, буде продовжуватись і далі.

Дуже поважну частину Конгресу заняла справа переселення українських скитальців. Це нещастя українського народу було предметом поважних нарад тих жінок, що живуть на сталих місцях осідку, як і тих, що скитаються. Можна сподіватися, що коли жіноцтво приложе до цього свої руки, ця справа буде тим краще розв'язана. Зокрема жіноцтво застановлялося рятуванням тих жінок, які є жертвою війни, які втратили чоловіків і осталися самі з дітьми.

Нове питання виринуло на Конгресі, це питання молоді, родженої і вихованої в Америці й Канаді, для яких ті країни є рідними, а не чужиною. Вони чують себе українками і хочуть стати в спільні ряди. Та молодь не знає Рідного Краю, вона любить його, але в їх очах цей край є такий, яким залишили її родичі 35-30 років тому. Ми мусимо представити той край так, як він є тепер, і з'єднати ту молодь тісно з нами: та молодь має змогу багато зробити для української справи, будучи ветеранами і громадянами Америки чи Канади. Ряди нашої молоді сильно прорідилися і ми повинні дорожити нашою молоддю, щоб наші прапори понесли вони далі.

Тепер за українським зорганізованим жіноцтвом перше завдання понести ідеї СКУЖ між жіноцтво і між громадянство та піддержати їх, щоб ці великі моральні капітали, які

Ініціаторка Конгресу — Голова СУА
п. Олена Лотоцька

придбав українському жіноцтву СКУЖ, не пропали безслідно.

Українське жіноцтво, яке виказало себе зрілим доконати великого діла, воно і піддержить його в ім'я наших Найвищих Ідеалів.

Тепер українське жіноцтво, піднесене на дусі, з'єднане в ширій вірі в світлу будучину, піде далі вперед в боротьбі за визволення й право на життя українського народу!

І. П.

Державний Секретар Канади вітає п. О. Кисілевську

Наша редакція дістала листа, що його вислав Державний Секретар Канади до п. О. Кисілевської, коли довідався про те, що її обрано Президенткою Світової Федерації Українських Жіночих Організацій.

Цікаві ми також, скільки наших джентльменів, що багато і часто зустрічалися з п. Кисілевською, виконали цей обов'язок елементарної чемности. Нам не ходить тут про те, щоби п. Кисілевська дістала більше чи менше гратуляцій, а про те, щоби не затрачувалось у нашої еміграції відчуття форми і чемности.

Лист п. Державного Секретаря наводимо повністю.

Державний Секретар Стану Канади.

Оттава, 20. листопада 1948

Дорога п. Кисілевська!

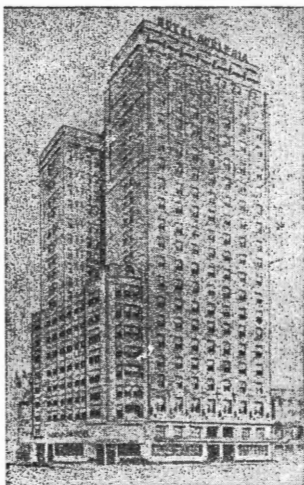
Бажаю долучити і мої гратуляції до тих численних побажань, які Ви напевно одержуєте з приводу Вашого вибору на Президентку Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. Мене Ваш вибір інтересує не тільки тому, що Ви є тепер мешканкою Канади, але також тому, що Ваш син є одним з визначних урядовців в моєму Відділі Канадійського Горожанства.

Канада дуже багато скористала з приїзду до цього краю численних поселенців українського походження і ми переконалися, що поселившись тут, не багато часу потрібно їм, щоби пристосуватися до нових обставин і щоби увійти, як група, вповні в національне життя цієї країни.

Сподіюся, що в короткому часі буду мати нагоду зустріти Вас особисто і зложити Вам мої гратуляції до Вашої нової гідности.

Ваш ширій
(підпис) Колин Гібсон.

СВІТОВИЙ КОНГРЕС УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА

Хмарочоси видаються нам тут, в Європі, чимось далеким, стороннім, нічим з нами не зв'язаним. Та не так було 12. і 13. листопаду з одним хмарочосом — „готелем Аделфі“ в Філадельфії. В ті дні двері його гостинно розкрилися для того, щоб прийняти представниць українського жіноцтва.

З різних кінців і з різних континентів, молоді і старші, роджені в Америці і Канаді і такі, що перед кількома тижнями вперше прибули туди,—всі вони були об'єднані одною думкою, притягнуті одною справою, одушевлені одною ідеєю: допомогти Рідному Краю, допомогти своїй великій, такій багатій і такій розтерзаній Україні.

Про значення Конгресу пишемо окремо. Тут же, щоб не накликати на себе слави самохвалок, — даємо слово кореспондентові амер. газети „Свобода“.

Філадельфія, 15. листопада.—В суботу, 13. листопада, закінчилися дводневні наради Світового Конгресу Українського Жіноцтва, що відбувалися в готелі Аделфі при участі понад 100 делегаток зі Злучених Держав, Канади та європейської скитальщини і численних гостей. Наряди, що відзначалися діловістю і серйозністю, пройшли у великому піднесенні духа та покликали до життя Світову Федерацію Українських Жіночих Організацій, головою якої стала 80-літня народня діячка, пані Олена Кисілевська, сеніорка українського жіночого руху. До Тимчасової Управи СФУЖО як заступниці голови увійшли провідниці українських жіночих організацій в поодиноких країнах: Олена Лотоцька (Злучені Держави), Євгенія Ситник (Канада), а зарезервовано два місця для Бразилії й Аргентини. Члени Тимчасової Управи: Степанія Грицько і Анастасія Волкер (Злучені Держави), Ірина Павликовська і Марія Біляк (Європа), Ольга Войценко (Канада). Друге місце для Канади зарезервовано для Ліги Українського Католицького Жіноцтва. Зарезервовано теж два місця для Бразилії й Аргентини Секретарку вибере з-поміж себе Тимчасова Управа. Кандидаток запропонувала Комісія Матка. Вибір пройшов одноголосно. З усіх рефератів, дискусій та привітальних промов виходило, що жіноцтво, а зокрема українське, затривожене наступом комунізму та Росії. Віддано багато уваги справі допомоги визвольним змаганням України та рятіванню українських скитальників в Європі. З виступів американських бесідників найсильнішою була промова миссис Нетелі Вейсл Пейн, що походить зі старого американського роду і вела в часі війни акцію, відому під назвою „Бонделс фор Бритен“, а тепер працює в організації „Камон Коз“, якої вона є головою. В своїй щирій, відважній та глибокій змістом промові миссис Пейн дала найвище призначення українському народові, що від самої появи більшовизму аж по сьогоднішній день веде героїську боротьбу проти комунізму та московської агресії. Вона підкреслила, що її організація і вона сама доложать усіх сил, щоби американський народ пізнав правду про цю боротьбу України, а уряд щоб допоміг цій воюючій Україні та її героїській Українській Повстанчій Армії. Зміст цієї промови передали американська преса. Трагічне положення українського народу та його змагання знайшли теж відгук у телеграмах, які ухвалено вислати до президента Трумана, канадського прем'єра Мекензі Кінга, Асамблеї Об'єднаних Держав у Парижі та пані Еленори Рузвельт, якій висловлюється теж подяку за її гуманне відношення до ДП, в тому теж і до українських скитальників.

Перший день нарад.

В п'ятницю, в годині десятій рано, в залі готелю Аделфі, переповненій делегатками і гістьми, що з'їхалися на Світовий Конгрес Українського Жіноцтва, ввійшов ряд пластунок, а як затрубила пластунська трубка, ввійшли на залу: п-ні Олена Кисілевська та делегатки з Європи, яких повітано гарячими оплесками. Наряди відкрито молитвою і привітом п-ні Олени Лотоцької, голови Союзу Українок Америки. Над президіальним сто-

лом виднів великий кольоровий образ української жінки в народному строї (малюнок арт. С. Гординського), яка вказує на американську Статую Свободи. Посередині стола виднів прекрасний образ Божої Матері, привезений зі скитальщини та дарований Союзом Українок Америки від Об'єднання Українських Жінок на Еміграції. Почесна передсідниця, п-ні Олена Кисілевська, вітаючи цей Світовий Конгрес Українського Жіноцтва, пред'являла свою оригінальну легітимацію з 1884 року, як наймолодшої, бо 15-річної тоді, першої жіночої організації — Товариства Руських Жінок, заснованої Наталією Кобринською. Яка велика еволюція наступила в історії українського жіноцтва, говорила п-ні Кисілевська, від цієї першої української жіночої організації в Галичині до Світового Конгресу Українського Жіноцтва в Америці! Палкі привіти вложили ще: п-ні Ірина Павликовська, голова Об'єднання Українських Жінок на Еміграції, від українського жіноцтва на скитальщині в Європі та п-ні Євгенія Ситник від українських об'єднаних жіночих організацій в Канаді. Президія Конгресу складалася з таких осіб: Олена Лотоцька (Америка), Ірина Павликовська (Європа), Євгенія Ситник (Канада)—передсідниці. Заступниці: Ольга Войценко (Канада), Олена Штогрин (Америка), Степанія Савчук (Канада), Марія Гоголь (Америка). Секретарки: Дарія Ребет (Європа), Ольга Струк (Америка), Олена Степанек (Америка), а для англійської мови: Меланія Миланович і Люба Дольницька. Було одно місце в президії порожнє, прикрашене пшеницею, маком і блаватом та лентами в українських національних барвах. Це для делегатки—з Рідного Краю.

Потім наступили реферати. П-ні Олена Лотоцька говорила про завдання українських жіночих організацій в часі поневолення української нації та її боротьби за свою державність. П-ні Ірина Павликовська дала широкий образ великанської праці української жінки до війни та в часі більшовицької та німецької окупації. Коли говорила про гетакомби жіночих жертв, уся зала заливалася слізами. Змалювала теж і трагічну картину життя жінки на скитальщині. Про досягнення української жінки в Канаді говорила п-ні Ольга Войценко, починаючи від першої піонерської хатки і церковці, а кінчаючи на виховних Інститутах та численній інтелігенції, що виросла і виховалася в Канаді. П-ні Олена Штогрин мала доклад на тему досягнень української жінки в Америці. Згадала за піонерську працю У. Н. Союзу і „Свободи“ і цей вклад, що його вложила жінка в усі церковні, народні, культурні та мистецькі досягнення американських українців. Про завдання української жінки на еміграції говорила п-ні Ярослава Чубата. Вона підкреслила вагу дому і виховання молодого покоління у своїй вірі й в своїх традиціях, потребу клубів, дитячих садків, пласти, вакаційних осель, згадуючи за післанництво жінки як амбасадора української справи у тих країнах, де вона живе.

Комерс з музичною програмою.

Ввечорі першого дня нарад відбувся в Українським Народнім Домі при вулицях 23 і Бравн комерс, получений з музичною частиною, якою проводила п-ні Марія

Хомин, що представляла молодих, але добре вишколених, виконавців програми. Виступали: Броня Кульчицька, челістка; Аделя Кульчицька, піаністка, як солістка і акомпаніаторка; Люба Головата, скрипачка; Геля Букай, гарфа, та п-ні Анна Мельник, що відспівала своїм милим супрованним голосом кілька пісень по-українськи і по-англійськи. По вечері п-ні Олена Лотоцька, повітавши переповнену гістьми галю, представила п-ню Іванну Бенцаль як тостмайстра, яка по привіті поклала промовні. Д-р Л. Мишуга нагадав у привіті, як глибоко відчувала і розуміла Леся Українка вагу і силу трагедії в житті людини і нації, заслуживши собі в І. Франка назву „одинокого мужчини“ в українській літературі. П-ні Марія Ребет, що приїхала зі скитальщини, заявила, що ці труднощі, які покладено в справі скликання Конгресу, відчує уся Україна і добре собі це запам'ятає. Ствердила, що ні моря, ні континенти не змінили сердець українських жінок, що всюди відчують і розуміють вагу допомоги боротьбі України за волю. Ред. Богдан Катамай висказав подив з приводу так вдалого Конгресу, розповідаючи ще про труднощі, які треба було перемогти, щоб дістати делегаток з Європи. П-ні Анастасія Біловус підкреслила, що є учасницею найкраще організованого жіночого Конгресу, звертаючи увагу на виховання молоді. о. А. Ульяницький говорив про значення жінки в житті народу, зазначаючи, що ще живе українська мати, тому ще й живе український нарід. П-ні Ольга Заяць і п-ні Катерина Кравс, обидві з Канади, висказали своє незвичайне вдовolenня з щирої гостини, якої зазнали, та з науки, якої набрали з цікавих рефератів та цілого Конгресу, а вони прибули сюди, щоб чогось навчитись. П-ні О. Лотоцька закінчила комерс переданням привіту від п-ні Оксали Косенкіної, що взивала українське жіноцтво видержати в боротьбі з більшовизмом, що зробив з колись квітучої України пекло на землі.

Другий день нарад.

Суботнішні наради Конгресу відкрила п-ні О. Лотоцька, а проводила ними п-ні Ірина Павличковська. Народи почалися дискусією над рефератом п-ні Чубатої. Забирали слово різні делегатки, як пані: Сивуляк, Бойко, Кисілевська, Целевич, Мураль, Кульчицька, Бенцаль, Савчук, Штогрин, Пушкар, Корпало, Біловус, Шлюзар, Козаченко, Сена, Волянська, Демидчук.

В дальшій дискусії порушувалися такі проблеми: українська родина, подружжя, релігійний і національний дух в родині, пошана української мови і українських традицій, потреба матеріалів в англійській мові про героїчні події українського народу і т. п. Особливо зворушило говорила п-ні Ульяна Целевич, щойно прибула до Америки, хоч тут роджена, коли розповідала про враження, якими наповнила її серце Українська Земля, по якій вона ходила зі святістю та як до неї кожний камінь у Львові промовляв, чия це земля, та скільки крові проляло в її обороні.

П-на Олена Мураль, говорячи по-англійськи, взяла в оборону тут роджене покоління і, згадуючи за останній з'їзд Української Молоді Північної Америки, що відбувся в Акроні та де було понад тисячу молоді, питала: —Для кого ця молодь це робить, чому влаштовує культурні виступи, для якої справи видаються тут книжки про Україну, видавані англійською мовою, виходить „Юкрейніен Віклі“ і т. п.

Реферат про скитальчу проблему й наше ставлення до неї виголосила п-ні Марія Демидчук, розглядаючи справу переселення й розселення українських скитальників з гуманної та національної точки, а в Америці цей інтерес посилення української етнічної групи. Підкреслила потребу допомоги переселенню з боку наших організацій по місцях, а зокрема відділів наших центральних допомогівих організацій. В живій дискусії п-ні І. Бенцаль згадала діяльність Жіночої Секції ЗУАДКомітету; п-ні О. Штогрин і Е. Савчук підкреслили потребу негайної допомоги хворим скитальникам, домагаючись більшої активності в придбанні алікацій, потрібних для спровадження скитальців до Америки; Я. Чубата взивала не забувати творців української культури, С. Пушкар піднесла брак сильнішого контакту між жіноцтвом і Допомоговими Комітетами, А. Біловус взивала до адоптування сиріт, п-ні Шлюзар зазначила, що й в Канаді жіноцтво сповняє свої обов'язки в справі переселення скитальників, п-ні Козаченко догадалась вислати однієї жінки з Америки до Європи в скитальчих справах, а п-ні Сена зазначала, що чоловіки замало допомагають жінкам у

допомозі скитальникам. П-ні О. Лотоцька відчитала дещо з наспілих телеграфічних й письмовних привітів, яких було дуже багато з Америки, скитальщини, Канади, та з усіх сторін світу. Усно вітав д-р Єрмаченко від Білоруської Центральної Ради, а п-ні Ніна Кіт від Білоруських Жінок в Америці. Обидвоє говорили по-білоруськи на тему об'єднання українців з білорусинами в змаганні до визволення України і Білорусі.

Пополудневі наради.

Пополудні продовжувалися реферати, виголошували англійською мовою. П-на Марія Куси говорила про тісний зв'язок між культурою і політикою, що дається найкраще завважити в історії українського народу, якому відбирало його мову і нищило його культуру для політичних цілей, для його поневолення. Вказала, що треба робити, щоб допомогти визволенню України, піддаючи в резолюції потребу заложення Українського Культурного Інституту в Америці. Миссис Стюарт Вільямс з Пенсильвенія Федерейшен оф Віменс Клоб говорила про спільне завдання усіх жінок працювати для миру. П-ні Марія Гембаль говорила про українське жіноцтво в світі та як воно повинно ставитись до ідеалів свободи і демократії та за них боротися. Демократія проти насилля, говорила прелегента. Миссис Едвард Пейн, голова „Камон Коз“ говорила про воюючу Україну та трагедію світу і Америки, що вони так мало про це знають. Чому Америка не має допомогти Україні, коли допомагає Китаєві й іншим країнам, що ставлять опір комунізму й московській агресії?—питала референтка, заглушена потрясаннями оплесками виштовненої всергь делегатами і гістьми галі. Миссис Пейн виявила глибоке розуміння боротьби українського народу за волю, зокрема підкреслюючи, що Україна це захід, це західна культура, яку треба так рятувати, як рятуємо інші західні країни.

Світова Федерація Українських Жіночих Організацій і закінчення.

Після докладів п-ні Ребет зреферувала від імені Комісії справу створення світової організації українського жіноцтва. Стануло на тому, що ця нова установа буде складалась з організацій, в яких згуртоване жіноцтво поодиноких країн. Вони матимуть своє заступництво. З пропонуванних назв Федерація, Рада, Об'єднання—одногосно прийнято назву: Федерація Українських Жіночих Організацій. Вона має складатись з представниць головних українських організацій різних країн і не матиме політичного характеру. Конгрес дав на це все згоду, як і прийняв з одушевленням вибір п-ні Олени Кісїлевської на голову Федерації. Одногосно прийнято теж запропонований склад Тимчасової Управи. Потім відчитано цілий ряд резолюцій, що обіймають чи не кожну ділянку громадського життя, зокрема там, де жінка повинна мати найбільші впливи. Серед зворушення промовляли ще пані Кисілевська, Павличковська і Лотоцька, що закінчили наради. Відспіванням американського і українського національних гимнів та гимну Союзу Українок закінчено ділові наради цього важливого конгресу, що відкриває нову сторінку в історії організованого українського жіноцтва.

Прощальний бенкет.

На закінчення Світового Конгресу Українського Жіноцтва влаштовано ще в суботу ввечері в готелі Адельфія святочний бенкет, де гостей повітала п-ні І. Бенцаль, представивши п-ню Стефанію Катамай як тостмайстра. Між промовцями були: д-р Лонгін Цегельський вітав жіноцтво від імені Панамериканської Української Конференції, зазначаючи, що Конгрес був під кожним оглядом імпронуючою імпрезою. П-ні Анна Бодак з гумором заявила, що бодай раз українські чоловіки переконались, що може зробити українська жінка в суспільному житті. П-ні Євгенія Ситник висказала віру і надію, що жіноцтво в Канаді виповнить усе те, що на нього припало в сучасну пору. Голова Українського Конгресового Комітету, Степан Шумейко, промовляючи по-українськи і по-англійськи, зложив привіт від УККомітету, даючи короткий начерк політичної праці цієї організації, що боронить український поневолений нарід та наших скитальників. П-ні Заяць з Канади певна великих успіхів Конгресу. Д-р Л. Мишуга вказував на те, що жіноцтво має з чим вертатися з цього Конгресу, маючи що оповідати і зна-

Перед Конгресом. Сидять: п.п. І. Павликовська і О. Лотоцька. Стоять: п.п. П. Пономаренко і У. Целевич.

ючи, що робити. Дейвид Мартин з Рефюджі Дефенз Коміті виголосив довшу промову про світові конфлікти та ту велику роль, яку в них відіграє нині Україна. Виловив повну віру, що коли тоталітаризм буде цілковито знищений, Україна знайде належне їй місце між вільними, державними і демократичними народами. Дмитро Андрієвський зложив привіт від Української Національної Ради в Європі, підкресливши консерватизм української жінки як велику цінність, що зберігає родину, релігію, а тим самим основу рідної держави. П-ні Багрянівська вітала жіноцтво подихом Рідної Землі, оцею Волинню, де вона ще не так давно була, та де українське жіноцтво розвинуло за короткий час дуже живу діяльність. Д-р П. Дубас, взивав до ліквідації усяких непорозумінь і спільної праці. Містер Фрейзер з Інтернешнел Інститут підкреслив, що українці повинні пишатись своєю культурою і почуватись в Америці як дома, бо властива сила Америки в культурі усіх народів. Зазначив, що українці дуже важливий елемент, це найсильніша опора в боротьбі з комунізмом. Ще зроблено овацію п-ні Кисілевській та п-ні Лотоцькій, яка закінчила бенкет прощальним словом. Опісля відбулася товариська забава для молоді й старших.

На чергові дні заповіджена Конвенція Союзу Українок Америки.

(„Свобода“ ч. 267, 48 р.)

Привітання Конгресу.

З черги п-ні ДАРІЯ РЕБЕТ, секретарка Конгресу відчитала замітніші письмові чи телеграфічні привіти, яких

з різних сторін світу — зі скитальщини (з Німеччини і Австрії), з Данії, Швеції („Українська Громада“), Бельгії, Голландії, Франції, Швейцарії, Італії, Еспанії, Великої Британії, Канади, Бразилії, Аргентини та різних кінців Злучених Держав—наспіла сотка. Зокрема слід згадати привіти від УНРали, ЦПУЕ, Закорд. Представництва УГВР, СХСлужби, ОУН (п. Мельника), п. Мудрого, п. Івана Панчука (голови ЗУАДК).

(„Америка“ ч. 92, 48 р.)

Склад Делегаток Конгресу

З Європи було 4 делегатки:

п. п. Павликовська І., Ребет Д., Целевич У. і Хименець М.

З Канади було 6 делегаток:

п. п. Ситник Є., Войценко О., Шлюзар Л., Сарчук Ст., Заяць О., Кравс К.

З Америки було 84 делегатки.

Вони репрезентували:

68 відділів С. У. А.

3 відділи Золотого Хреста

5 різних жіночих допомогових організацій

8 різних (Сестрицтва, Просвіти).

Резолюції Світового Конгресу Українського Жіноцтва

I. Резолюції загальні.

1. СКУЖ заявляє, що українське жіноцтво своєю працею змагає до досягнення найвищого ідеалу українського народу: Суверенної Соборної Незалежної України.

2. СКУЖ констатує, що український нарід на протязі всієї своєї історії був зв'язаний з культурою Заходу, а зокрема в сучасну пору інтереси українського народу тісно в'яжуться з інтересами західного демократизму проти світового комунізму.

3. Українське жіноцтво солідаризується із змаганнями демократичного світу до створення справедливих умови тривалого миру і констатує, що справедливий мир може повстати тільки тоді, коли всі народи світу матимуть право на свободне державне життя.

4. СКУЖ стверджує, що на українських землях під совітською окупацією панує найжорстокіший тоталітарний режим, — протестує проти жорстокого і нечуваного терору, якого постійною жертвою падає український нарід, і звертається до Об'єднаних Націй з анемом вглянути в умови життя, які панують в країнах під совітською владою.

5. СКУЖ домагається у всіх країнах свободи думки, слова, віри і світогляду та всіх демократичних громадянських прав.

6. СКУЖ констатує, що на українських землях іде постійна кривава боротьба проти окупантів і висловлює свій подив і пошану для героїчної боротьби Української Повстанської Армії (УПА). СКУЖ констатує, що українська жінка бере активну участь у визвольних змаганнях несе криваві жертви в боротьбі з окупантами.

7. СКУЖ вітає консолідацію українських політичних сил на еміграції, якої виразом являється створення Української Національної Ради, та заявляє їй свою підтримку.

8. СКУЖ визнає засади християнської етики і моралі за підставу здорового розвитку народу і одиниці, визнає свободу віровизнання та вважає за конечне співпрацювати з українськими Церквами.

II. Резолюції виховні.

9. СКУЖ підкреслює велику виховну роль жінки та велике значення родини для українського народу в його загрозливому положенню, тому визнає все українське громадянство давати підтримку українській родині та допомагати жінці в сповненню її важливої ролі в сім'ї.

10. Українська жінка обов'язана виховувати свої діти в пошані віри батьків, в любові до рідного народу, поважати рідну мову, культуру і традицію.

11. Українська жінка поза межами рідного краю повинна подбати про якнайкраще засвоєння молодим поколінням усіх здобутків науки і поступу даної країни, щоб вони стали повновартісними громадянами тих країн, а рівночасно віддавали своє знання і працю теж і на користь України.

12. СКУЖ вважає, що молодь повинна бути зорганізована у власних організаціях молоді і признає велику роль, яку сповняє для української молоді в Європі Український Плат і Союз Української Молоді.

III. Суспільно-організаційні.

13. СКУЖ вважає, що участь української жінки в громадському житті є передумовою повного розвитку українського суспільства, тому визнає все громадянство уважно ставитися до суспільної праці українського жіноцтва.

14. СКУЖ констатує, що великі досягнення українських жіночих організацій на рідних землях впади жертвою війни, що спиною працю їх під гітлерівським режимом, а зовсім знищено під совітським режимом.

15. СКУЖ визнає все українське жіноцтво стати до організованої праці та своєю активністю підтримувати інші громадські установи.

16. У жіночих організаціях і в співпраці з цілим громадянством жінка повинна вести боротьбу з усіма суспільними язвами, які нищать моральні і фізичні сили народу.

17. СКУЖ визнає українське жіноцтво всіх країн світу об'єднатися в жіночих організаціях. СКУЖ покликє до життя Світову Федерацію Українських Жіночих Організацій, яка буде мати за завдання:

- а) Координувати працю всіх жіночих організацій у різних краях, не порушуючи їх статутівих завдань та їх прав працювати за планом, якого вимагають інтереси українського громадянства даної країни.
- б) Заступати інтереси і бути репрезентантом українського жіноцтва перед власним громадянством.
- в) Заступати і бути репрезентантом змагань поневоленого українського народу перед міжнародніми організаціями загальними і жіночими.

18. СКУЖ підкреслює потреби жіночого журналу при Світовій Федерації Українських Жіночих Організацій та посилення видавничої діяльності з обсягу всіх матеріалів, потрібних для праці жіночих організацій.

19. СКУЖ визнає всі жінки організації підтримувати матеріально Світову Федерацію Українських Жіночих Організацій для виконання їх завдань.

20. З уваги на те, що через війну знижено дорібок української культури на українських землях, СКУЖ вважає за потрібне створити український музей в Америці й Канаді, зокрема вважає за потрібне підтримувати музейну збірку Союзу Українок Америки і Канади.

IV. Резолюції в справі переселення і допомоги.

21. СКУЖ звертає увагу світа на тяжкі умови, в яких живуть скитальці в Європі, вигнані з різних країн, як жертви тоталітарних режимів.

22. СКУЖ стверджує, що теперішні умови побуту скитальців у Європі загрожують утратою здоров'я і життя, тому домагається забезпечення їх шляхом яконайскоршого переселення.

23. СКУЖ звертається з гарячим закликком до всіх українських організацій і визнає їх до посиленої, скоординованої праці в напрямі яконайскоршого полагодження всіх формальностей, потрібних до переселення, розселення і наладнання нормального життя скитальців.

24. СКУЖ домагається особливої уваги для жертв війни, якими є потерпівші через війну жінки, вдови з дітьми, сироти, інваліди та хворі політичні в'язні.

25. СКУЖ стверджує, що при переселенню до деяких країн залишено старших і немічних і домагається переселення їх до тих країн, які забрали молодих і здорових.

26. СКУЖ домагається справедливих умов праці для жінок і нелітньої молоді у тих країнах, в яких досі ще цього не переведено.

27. СКУЖ складає подяку всім жінкам і жіночим організаціям, які в найтяжчий час поспішили з матеріальною і моральною допомогою українським скитальцям та стали в обороні їх прав.

28. СКУЖ констатує велику жертвеність українського громадянства, яке через свої комітети взяло на себе обов'язок нести допомогу українцям на еміграції, та визнає все українське громадянство і надалі підтримувати акцію допомоги.

29. У зв'язку з переселенням та новими умовами праці СКУЖ вважає за вказане підтримувати ініціативу власного виробництва.

30. З уваги на велику культурну роль, яку виконали організації для плекання народного промислу, СКУЖ закликає продовжувати цю працю за ініціативою українських жінок і надалі. Вважає, що кооперативна форма є найкращим для цього засобом.

V. Резолюції американської української молоді.

1. Молодь Америки і Канади українського походження солідаризується з ідеями і постановами Світового Конгресу Українського Жіноцтва.

2. Молодь буде співпрацювати для скріплення і поглиблення зв'язків між старшим і молодшим членами сестринних організацій.

3. Молодь поведе акцію серед молодих американок і канадінок українського походження вступати в ряди українських жіночих організацій.

4. Молодь українського походження повинна мати відповідне представництво у Світовій Федерації Українських Жіночих Організацій.

Особливе доручення

Газета „Америка“ (Філадельфія) в ч. 88 від 5 листопада 1948 р. містить „Розмову з делегаткою українського жіноцтва на скитальщині“ — Головою О.У.Ж. п. Павликовською.

В цій розмові керманч нашого Об'єднання докладно висвітлює пекучі потреби жіноцтва, що перебуває на еміграції.

Не маючи змоги передруковувати всю розмову, подаємо скорочено її зміст.

На прохання кореспондента п. Павликовська стисло з'ясувала завдання, структуру, склад (число делегатур і членок) нашої Організації та її роботу.

На питання, чого треба ждати від Конгресу, наша п. Голова відповіла, що, на її думку, цей Конгрес має стати дороговказом для дальшої діяльності у райнського жіноцтва в цілм світі; має створити всесвітній осередок укра-

нашому серцю як жінок і матерів. А саме: особливе доручення знайти вихід із тяжкого, невідрадного положення, в якім найшлися вдовці з дрібними дітьми. Чоловіків втратили вони в часі війни. Їх положення прямо трагічне. Якби їх мужі жили, вони б переселялися разом з ними; якби вони були бездітні, то їх радо приймали б, як домашню прислугу і т. п., до Канади чи Злучених Держав. А з малою датиною чи з двома трьома дітьми нікто їх не береться спроваджувати на цей бік океану... Жінки ці готові до всякої праці. Це переважно фахові робітницї, що легко найдуть роботу, Дітї своїх вони не можуть і не хочуть лишити самих в чужині. Ось так вони безнадійно глядять, як їх співскитальці роз'їздяться в світ, а вони лишаються на чорну недолу.

„Мені вложено на серпе і сумління зокрема представити їх долю американському жіноцтву — так українському як і неукраїнському — та зрушити і небо і землю, щоб знайти шлях, як би їх та їхніх дітей доставити на цей бік океану“.

— „Скільки їх буде менше-більше?“ — спитали ми.

— „Як іде про самі українки, то їх буде коло 5 тисяч жінок і коло 10—12 тисяч дітей“, — була відповідь.

— „Бо бачите, — додала негайно п. Павликовська, — ця проблема існує не тільки в нас. Мають її і другі східно-європейські скитальці. Тому „Ліга Жінок ДП“ спільними силами добивається розв'язки цієї і подібних проблем. В цій справі внесено меморіали до ІРО, до „Червоного Хреста“ і до „Американ Кер фор Чілдрен“ та вручено особисто п. Рузвельт в час її перебування в Німеччині. Значить справа та вже предложена, де слід, а розходиться тепер про те, щоб знайти для неї практичну розв'язку.“

„Я думаю вдатись до американських кругів, а зокрема до американських видатних жінок і жіночих та добродійних організацій, щоб просити у них помочи в цій справі. Свого часу з американської сторони зроблено заяву, що діти і їх матері мають першество при виконанні закону про допущення 205 тисяч скитальців до Злучених Держав. Я думаю покликатись на цю заяву та звернути увагу міродатним кругам у Вашингтоні, що діється якраз навпаки: матері з дітьми в практиці виключені з переселення.“

„Розуміється, — кінчала пані Павликовська, — що в справі згаданих українських жінок і їхньої дітвори я в першу чергу заапелую до материнських сердець українського жіноцтва по всій Америці та до українських допомогових організацій, спротинців і подібних установ. Ми мусимо злучити всі наші сили та помогти тим, що лише-ні всякого виходу з безвихідного положення. Побут у таборах фатально відбивається і на матерях і ще більше на дітях. Вони на очах марніють. Приділ „доживи“ до злиденного харчу ІРО обкроміла скитальцям так, що сухоти зачинають ширитись у застрашаючій мірі. Німецьке населення має свої хати, городи, сади, де дітворі живе в здорових обставинах. В таборах, де всі сидять на купі, одно від одного заражуються, тим більше, що всі крайне недоживлені.“

Йде про життя кільканадцяти тисяч молодих істот, що інакше марно пропадуть.“

Пані Павликовська, — додає кореспондент, — говорила з жаром в сталевих очах, жестикулюючи енергійно рукою та вдаряючи п'ястком в розгорнуту перед нею американську газету, де саме поміщено знимку з неї і розмову з нею американської репортерки. Свій побут в Америці ця енергійна, ділова жінка хоче використати, щоб відчинити дорогу в світ не собі — вона сама вертається на свій пост на скитальщину! — а тисячам українських жінок і дітей, що інакше засуджені на загибель.

Голос пані Павликовської не сміє остатись „криком гукаючого у пустині“.

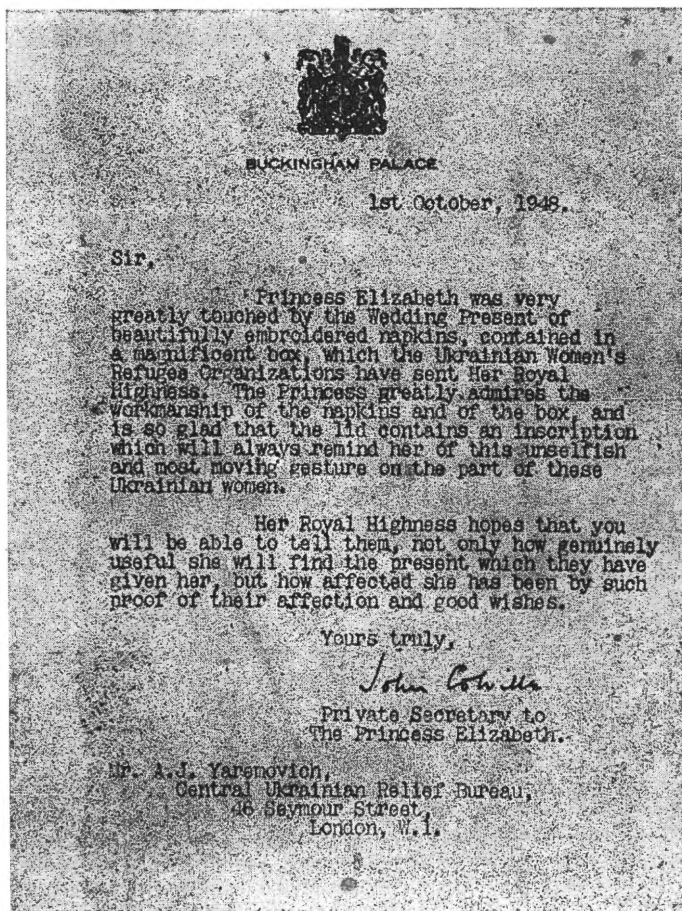
Христя Хомин вітає європейську делегацію (п.п. І. Павликовська і У. Целевич).

їнського жіноцтва, а при нім постійний Секретаріят з осідком у вільній Америці. „Українські жінки в поодиноких краях, в Європі, Злучених Державах, Канаді осягли чимало на полі своєї організації і діяльності. Тепер жора звести те все до купи, зрозуміти силу свого руху та розвернути крила для дальшого сміливого лету до ясної, світлої будучини вільної української жінки у вільній українській родині і країні. Це наша висока, благородна ціль, варта змагань, труду, горіння і жертв.“

„Я маю ще, — продовжувала пані Павликовська, — окреме доручення харитативного характеру, що близьке

Вітаємо створення Світової Федерації Жіночих Організацій
і підпорядковуємось їй!

Подяка Принцеси Єлизавети

Свого часу цілий світ з великою цікавістю і співчуттям слідив за історією кохання принцеси Єлизавети, що увінчалось шлюбом між нею і лордом Мовнбатеном.

Цілий світ слав подарунки весільні для принцеси Єлизавети. Наше жіноцтво на еміграції теж взяло участь у цих висловах симпатії до Принцеси, виславши їй виготовлений на британській зоні, а оплачений делегатурами обох зон ленченсет, зроблений полтавським вирізуванням. Тепер п. Яримович, Голова Лондонського Українського Допомогового Бюро в Лондоні, одержав від приватного секретаря принцеси Єлизавети листа, якого той просить передати Організації Українських Жінок на еміграції.

Подасмо цей лист в фото-копії і перекладі:

Палац Букінгем

1. жовтня 1948 р.

Пане!

Принцеса Єлизавета була дуже зворушена шлюбним подарунком—гарно вишитими чудовими серветками, вложенними в чудову шкатулку, що її КОРОЛІВСЬКІЙ ВЕЛИЧНОСТІ передала Організація Українського Жіноцтва на еміграції. Принцеса дуже захоплювалася мистецьким виконанням серветок і шкатулки і дуже рада, що віко шкатулки має напис, який завжди нагадуватиме їй про цей безітересовний і зворушливий вчинок українських жінок.

Її Королівська Величність сподіється, що Ви перекажете тим жінкам не тільки про те, яким цінним вона вважає цей подарунок, але також і про те, як глибоко зворушив її цей доказ любови і щирі побажання.

Вам щиро відданий (підпис)
Приватний Секретар принцеси Єлизавети.

Зустріч з п. Елеонорою Рузвельт

Було це 23-го жовтня 1948 р. Прекрасна осіння неділя. Український табір Цуффенгаузен чекає цієї зустрічі. Витворюється якийсь святочний настрій у таборян, зокрема у жінок. Це не звичайна цікавість до сенсаційних відвідин — в останніх часах табір мав їх багато: З'їзд МУР'у, відвідини Єпископа Бучка, Жіночий з'їзд, а тількищо, минулого тижня, відвідини спеціальної комісії делегатів ОН з Парижу. Тепер є щось більше: ми чекали приїзду „Першої Жінки Америки“, голос якої першим пролунав із світової трибуни в обороні прав ДП проти насильної репатріації.

Не дивно, що Інтернаціональна Ліга Жінок ДП делегувала сюди теперішню Президентку п. др. Грабінську, щоб подякувати п. Рузвельт за дотеперішню опіку та вручити меморіал про теперішні пекучі потреби ДП, зокрема про переселення жінок, дітей, хворих, старших людей.

Години 10-та ранку. На таборовому подвір'ї, яке навить у німецьких репортажах з цієї зустрічі „удостоїлось“ назви „чистого подвір'я“, незвичайний рух. Таборяне групами виходять з церков, але не поспішають снідати. Платуни вже в русі: чемно просять зробити шпалір. Шкільні діти стають попереду, оркестра теж і творять бар'єр під стінкою адміністративного будинку. А сонце гріє справді, а не як мачуха. Настрій у всіх бадьорий. Очі всіх звернені на в'їздову браму.

Раптом — оклик: „Ідуть“! Всі захвилювались, але... це тільки американська та німецька поліція на мотоциклах... Та за ними зараз же піла стала авт. З першого виходить висока літня вже жінка, за нею цілий штат високих достойників. Привітно усмінене добре обличчя розумної жінки — немає сумніву, що це і є п. Елеонора Рузвельт. Оркестра грає якийсь марш, та її заглушають оклики

„Слава“. Голова табору п. мгр. Кудрик вітає її короткою але змістовною промовою, підкресливши, що наші почуття до неї такі, як дітей до рідної матері. Голова делегатури ОУЖ п. Г. Варварів вручає їй за нашим старовинним звичаєм хліб-сіль на гарній різбленій тарілці. Шкільні діти передають їй китицю троянд. П. Рузвельт дякує та з усім почотом прямує до таборової світлиці, де приготовано виставку експонатів з таборових робітень. Найбільше працюють своїми фотоапаратами репортери — постійна блискавка їхніх рефlectorів сліпить нам очі.

Хоч візита п. Рузвельт була запланована на 25 хвилин, бо кожна хвилина її побуту точно вирахована, проте на виставці затримується вона довше. Як звичайно, усю її увагу полонять наші вишивки, різьби та килими, але, як практична жінка, вона одразу питає: хто робить, з чийого матеріалу, на чий замовлення, які ціни та чи заповнений збут. Висловлює свій подив, що в таборовій дійсності можлива взагалі така продукція, що й до того мистецька, і звертає увагу представникам ІРО, що вони повинні вже тепер налагодити збут цих виробів в тих країнах, куди виїждять продупенти, зокрема в США, щоб приїхавши туди, мали вже зароблений гріш, а крім того, допомогти в доставі сирівців, поки вони ще лишаються в Німеччині. Не менш уваги присвячує практичним фактам, зокрема шевській майстерні, і зауважує, що в таких чेरевиках, як виставлені, можуть ходити найбільші елєганти Парижа чи Нью-Йорку.

Користаючись з невеликої перерви в програмі, комендант табору представляє п. Грабінську, теперішню Президентку Міжнародної Ліги Жінок на вигнанні, яка дякує п. Рузвельт за її оборону ДП і передає меморіал. Той меморіал пізніше викликав велике зацікавлення, а

П. Елеонора Рузвельт приймає хліб-сіль від делегації ОУЖ — Цуффенгаузен.

були в цьому всі ті самі наші болі і турботи: самотні жінки, туберкульозні діти, розлучення родин і т. д.

З виставки йдемо до садочку. Веде нас комендант табору м-р Кудрик, а конференцією несь час і то дуже вдало інж. М. Кос, представник ЗУДАК-у. Вже при вході наші найменші вітають дорогою гостю американською пісенькою „На хуторі“, а чотирьохлітня Галина Нигченко передає їй китицю орхідей і вітає в англійській мові. В залі садочка діти танцюють кілька народних танків та співають вже наші пісні. П. Рузвельт зворушено дякує їм та бажає ще зробити знімку з самими дітьми. Прощаючись, вона бажає дітям знайти собі вікні цю „рідну хатину на хуторі“.

На цьому й закінчилася її візита, але наші журналісти так енергійно пробиваються до неї, що вона питає — в чому річ, і почувши, що то українські журналісти, вона згоджується відповісти їм на два питання, але не з політики, з тим, що і сама поставить їм теж два.

Два її питання були:

Чи вже справді рішені не вертати додому? Відповідь була така, що поки є такі відносини, як тепер на Україні, ніхто не може вернутися туди.

Тоді п. Рузвельт запитала, чи ми маємо безпосередній інформації з Краю, чи напе небажання є тільки наслідком якоїсь пропаганди. Відповідь була, що наслідком приходу військ УПА ми маємо докладні інформації, що там нічого за цей час не змінялося. Одна з наших членок при цьому просила п. Рузвельт передати п. Мануїльському, щоб він взагалі забув про наше існування.

По коротких одвідинах поліцейної школи, п. Рузвельт від'їждить. Щірі і захоплені оклики „Слава“ лунають їй вслід, переганяючи десятки блискучих автомобілів її почоту.

Німецькі журналісти

Відвідавши табір німецьких фліхтлінгів, п. Рузвельт мала конференцію з німецькими журналістами, які поставили тридцять питань. Ми наводимо з них тих два, які цікаві і для нас. Вони запитали п. Рузвельт, чи помітила вона різницю між табором ДП і фліхтлінгів, і яка в останньому панує нужда. На це п. Рузвельт відповіла, що не

приїхала оглядати їхню нужду, але студіювати їхню душу. А якщо вони питають про нужду, то за півтора місяці перебування в Парижі вона сконстатувала, що там нужда є далеко більша, ніж в Німеччині, так само, як і англійські харчові раціони є нижчі від німецьких. А тимчасом обидві країни є аліянтами Америки і понесли в війні великі жертви.

Далі німецькі журналісти пікавилися, коли вкінці будуть зліквідовані табори ДП. П. Рузвельт відповіла, що вона завжди була противницею таборів, бо вони не надаються для життя людей, але німці своєю політикою призвели до того, що така кількість таборів мусіла повстати для тих людей, яких вони до Німеччини спровадили.

Елеонора Рузвельт скінчила в жовтні цього року 64 роки. Свій титул „першої жінки Америки“ завдячує вона не тільки становиську свого чоловіка пок. Президента Фр. Рузвельта, але своїй вироблесті в громадському і політичному житті. У своїй родині є вона найкращою мамою сімох власних і двох adoptованих, а тепер вже бабкою сімнадцяти онуків. Як твердить її власний син, позиції її в родині по смерті батька ще більше скріпилися, а в громадському житті зросли її впливи так, що самі події показали, що вона має досить здорового розуму, волі, сили і характеру, щоб грати свою роль, і то грати блискучо“.

І хоч по смерті свого чоловіка вона рішила була відійти в тінь приватного життя та посвятити свій час для найближчої рідні, писати тільки свої мемуари та стала сторінку в жіночому органі „Ladies Home Journal“, — то це їй не вдалося.

Іменювання її членом американської делегації до ОН в грудні 45 року на пропозицію Міністерства Закордонних Справ, яке прикладало валику вагу до того, щоб між членами тої делегації була одна жінка, — вигнало її з домашньої атмосфери на світову політичну арену. Слід відмітити, що всі члени америк. делегації іменуються на кожну сесію, лише п. Е. Рузвельт є сталим членом тої делегації. Крім того, вона вибрана головою комісії оборони прав людини. Сьогодні є загальне переконання, що для загально-людської гуманності, дивинення моралі та етики сповняє Елеонора Рузвельт велике післаництво. Цього доказом є численні запитання її до різних європейських країн, навіть під більшовицьким режимом. В Америці навіть думають, що її поїздка до СССР вплинула б злагіднюючи на їх диктаторів.

Вона одержує тижнево біля сотні всяких запитань, з чого вісімдесят мусить відмовити. За те відповідає сама або через секретарку на тисячу листів тижнево і в цей спосіб стоїть в зв'язку з цілим майже світом. Об'єднання Українських Жінок на еміграції а пізніше Міжнаціон. Ліга Жінок ДП одержують стало від неї відповіді на всі листи і меморіали.

Елеонора Рузвельт є почесним доктором кількох університетів, має дуже високу вроджену інтелігенцію і здібності, так що ніколи не пише своїх промов, але мимо цього потрапить все закінчити дуже влучно і в потрібний момент.

Політики кажуть, що велика доза паївності і квакерського пуританства сполучена з великою дозою вирафінованості, тому вона завжди досягає наміченої цілі.

Останньо поширилася в пресі вістка, що вона має стати амбасадором США у Франції.

Діти вітають п. Елеонору Рузвельт.
Крайня справа — К. Гардецька (Гол. Управа ОУЖ).

Зовнішні зв'язки еміграції

Нехай мені буде дозволено повторити тут слова, що були сказані у повстанському лісі людиною, що їй боротьба й відповідальність посрібляли волосся. Людиною, що господарювала в німких незв'язаних, нелегальних державах, яка стояла у бойових діях з найбільшою потугою Європи, перед якою багато інших „законних“ держав покійно схилили голову. Та людина була докладно поінформована про те, що діється на еміграції, і вона говорила нам:

— Коли чоловіки не вміють робити великої політики, хай жінки роблять малу. Хай вбираються в чорне та йдуть до чужих священників відправляти богослуження за нас. Хай йдуть до єпископів просити їх благословення для українського народу і для нашої боротьби за Божу Правду. Хай зустрічається селянка з селянкою, інтелігентка з інтелігенткою і кожний в своєму середовищі хай покаже нашу культуру, говорить про нашу боротьбу. Проп'янда і зовнішні зв'язки на еміграції — єдине, що є на потребу.

Не одна жінка тут подумає, що ми *homines novi* в Європі, що українська проблема неактуальна, що нам відбирають компетенції, що всі ті наші справи зовсім не обходять чужинців.

А тимчасом чужинці вже встигли оцінити нас. Професор психології на німецькому університеті, німець з походження, сказав одного разу так:

— Що ви не зденаціоналізувалися в тяжких історичних умовах, що ваш нарід має свою гідність і волю до життя, — то заслуга моральності, многогранності і культури ваших жінок. Українка здається мені одною з найвартніших жінок в Європі.

Тепер, коли чоловіків огорнув дивний чад боротьби за компетенції, ділень, злучень, розколів і нових примирень, — нашим жіночим обов'язком є закачати рукава і взятися до ще одного завдання, як уже давно вчила Леся Українка:

Коли забракне ватагам кебети,
Хай встане жінка, як нова Дебора,
І кликне: Встань, Ізраєлю! Готуй намети!

В навіязуванні зовнішніх зв'язків треба бути впертим, консеквентним, невідступним, ба навіть влізливим, щоб знову і знову повторювати світові, що ми є, були і будемо. Чи ж ця ланка зв'язків, що століттями лежала занедбана, що завалила нас у I й II світових війнах, — так і залишиться забута і незорана на шляху нашої історії?

Греба відчинити вікно у задуршливій еміграційній атмосфері, вікно у широкий світ. Відчинити його повинні ми, жінки, що мабуть найбільш критично дивимось на еміграційну дійсність, що завжди позитивно ставимось до кожного потягнення для уздоровлення відносин, що серцем боліємо над тим, що діється в Краю.

Нехай нам не здається, що ніхто не заінтересований нами. Др О. Грипай при своїх зустрічах з кількома німецькими єпископами був здивований тим, як багато вони знають про Україну і переслідування Церкви в ній. А єпископи висловлювали здивування, що вони так довго нікого з нас не зустрічали. А чи слова америк. п. Кіртнера на конгресі Рах Романа, що українці найбільше терплять за Христа, — не є доказом розуміння нашої справи? Як також всі численні згадування в пресі про боротьбу УПА, і то в пресі майже кожної світової держави, — не є тим підкладом, на якому можна і повинно розпочати і продовжувати дальшу пропаганду нашої справи?!

Наші батьки не лишили нам у Європі великих приятелів, до яких ми могли б сьогодні звернутися. Ми мусимо собі ту дорогу протоптувати, розсуваючи плечима перешкоди.

Всі славні легенди про зв'язки кооператорів, політиків, жінок виявилися порожньою деклямацією, в яку максимум можна втиснути трохи особистої допомоги „по старій пам'яті“, але жадного політичного змісту.

Тому ОУЖ почало розбудову закордонних зв'язків за допомогою Міжнар. Ліги Жінок на вигнанні, де президенткою що три місяці є заступниця іншої національної групи (за абеткою). Через Лігу і безпосередньо ОУЖ зв'язалося з багатьма жіночими і загально-допомоговими організаціями. Листування становить три грубі теки, тому замаркуємо тут лише найбільш цікаві:

П. Бютілард з „*Уніон фемінін сівік е сосіаль*“ (Париж) пише, що подивляє поставу українського жіноцтва,

яке в таких трудних еміграційних обставинах, не зважаючи на все, веде інтенсивну працю.

Листування з п. Жанною Едер (президентка Інтернаціональної Жіночої Ради, Женева) показує, що вона добре розбирається в українських справах, висловлює признание хороброму духові українських жінок, що зуміли на еміграції розбудувати свою організацію. Для постійного контакту висилає Бюлетень І. Ж. Б.

Товариство Християнських Жінок Бельгії, Швейцарський Союз Жінок Академічок, Світовий Союз Церков, Клуб Американських Жінок, Америк. Жіноча Федерація і, звичайно, листування з п. Елеонорою Рузвельт, першою жінкою світу, що зайнялася проблемою скитальців. ОУЖ не спішилося друкувати всієї тої переписки, а як давно вже лежить в його теках лист до секретарки ОУЖ, де п. Рузвельт пише:

„Люба Пані!

Я дістала Ваш лист і подала до відома компетентним чинникам заторгнені у ньому проблеми. Запевняю Вас, що ті справи будуть з моєї сторони дбайливо полагождені”.

Але то все справи так би мовити організаційні, виконувані ОУЖ, як цілістю, але скільки же могла б і повинна зробити кожна наша жінка зокрема.

Ми не спинаємо уваги світу на тих муках і на тих конфліктах совісті, які переживає мати, виховуючи дитину в умовах советського режиму. В одному з чисел америк. „Рідер дайжест“ є стаття жінки урядовця советського консульства під назвою: „Чому я не хочу, щоб мої діти вертали до ССРСР“. Вона малює так чітко оту соціальну нужду і моральний гніт, що роздирає душу кожної непартійної людини і то саме в Україні. Отой кусень хліба, що його дівчинка ховає на вечерю для голодної мами, оте, як дівчинка не спить, а пізно вночі встає, щоб побачити маму, яка йде на працю як ще темно, і вертається, коли вже темно, ота мати, що бігає по аптеках, шукаючи ліків для вмираючої дитини і не може дістати, бо вони видаються тільки „заслуженим“ — то речі, які говорять голою людською мовою до кожної людини і будучи сказані українкою і про українські обставини, створюють в душі читача правильний образ України, оповитий симпатією і бажанням співдіяти в її боротьбі.

Ми не допінаємо себе і своїх можливостей, — і, в нашій пасивній покорі меншовартості витрачаємо колосальну енергію на поборювання українських противників, замість того, щоб поборювати ворогів України і придбати для неї друзів.

Богдан Кравців

Одбився я

Одбився в від серця Твого й дому,
Де юність розцвіла румянолиця —
І полонила дні мої в'язиця,
Мрії дороги — в далеч невідому,

Не раз я тугу вговтую й утому,
Та спогадом горить і сном все сниться:
Далекий дім і затишна світлиця
І Ти й Твої казки мені малому.

Казала ти, що не прокляття в бою
лягти від куль, коб тільки, як родився,
злиденно у неволі не вмирав ти.

І я пішов, розстався із Тобою,
Од серця Твого й рідних меж одбився —
І слухаю Твої, Мамо, правди.

(Зі збірки „Кораблі“)

Різдво на українському селі

Мабуть у ніякого народу не вкоренилася так сильно традиція різдвяних звичаїв, як серед українців. Протягом сторіч, світлих та найсумніших часів нашої історії, шанували та вдержували її кожне покоління. Кожний з нас носить в душі спомир Св. Вечора та Різдва. Особливо люди, яким довелося переживати ці чарівні свята на селі. Село твердо стояло на сторожі давніх звичаїв.

Сама підготовка до Різдва вимагала від господаря, а ще більше від господині багато праці та знання. Молодь теж вивчала коляд та готувала верш.

В останньому довоєному часі входили в звичай новітні колядки, в які були вплетені слова патріотичного змісту. Подібно, як в давніх колядах находились згадки, вбрані в поетичні слова, про всякі тогочасні історичні події.

Давніше співали колядки на Св. Вечір чи Різдво старші газди, а дохід зі збірок ішов в користь церкви. В останніх часах, коли різні установи, зокрема „Рідна Школа“, вимагали підтримки, — колядували на селах та по містах на цю ціль всі дні Різдва. Навіть малі школярі гуртками ішли з колядою.

Але вернімося до обов'язків господині, зв'язаних з Різдвом. Починалося звичайно від порядків у хаті. Треба було їхати до міста по вапно, бо до приходу Христа хата мусіла обов'язково бути побілена. Мусіло також заздалегідь випратися білля, бо між Різдвом та Йорданом не ялося прання на річці. Звичайно господар віз до млина пшеницю, щоб колачі були зі свіжої муки. Ще треба було постаратися того, чого своє господарство не мало: меду, дріжджів, всякого коріння, горіхів та яблук, сушениці.

Приходила й черга нести до олійниці конопляне або льняне сім'я, щоб була своя олія. Строгий піст на Св. Вечір дозволяв уживати лиш такої олії.

Жорна та старовинна ступа, що пережили не одне покоління, теж не спочивали. Треба було гречаної крупи на голубці або пшоно на молочну кашу, а пшеницю на кутю оббивалось теж на ступі.

Господиня пекла колачі, хліб, медяники день-два скоріше, а перед Св. Вечором варила при допомозі дівчат вечерю та депо на Свята. Було цього варива що не міра. А то варилось: борщ з грибами, квасоля з медом, грибами чи сливками, голубці, вареники з бараболею, капуста з грушками чи маком, капуста, пампухи на олії та найголовніше: кутя та узвар.

Хлібці виривали один в одного макітру з рук, бо кожний хотів витирати мак.

Стара бабуса знала звичай та нагадувала, що і як треба зладити, а дівчата, переняті вагою хвилі, допомагали у всьому. Робота горіла в руках. Бо і було тих

страв 12 на саму святу Вечерю, а на Різдво треба було ще окремо зладити скоромне.

Господар з старшими дітьми різав січку, порядкував подвір'я та коло худоби, рубав дрова, щоби на всі свята стало.

Все готове. Челядь повбирала біленьке білля та чистий одяг. Діти виглядають першої зірки. Вже вніс господар сіно на стіл. Біленькою скатертиною вкрито стіл, на ньому посередині колач, а в ньому свічка, що мала горіти цілу ніч. Потім миска с кутею. Довкола — ложки для кожного.

Зірка зійшла. Господар вніс „лідуха“, прибраного крайкою та зеленню, і поклав на покуті. При просфорі з медом бажає кожному з родини:

— Ці свята щасливо опровадити, а других щасливо діджати.

Проказує молитву, а всі за ним голосом повторюють. Кинув ложку куті на стелю, щоби жито родило та бджоли велися, — і кутею починалися св. Вечеря.

Не забули згадати померші душі, бо вони десь близько того вечора. До миски на покуті поклали куті та колачик для них.

Мати доносила страви, їли мовчки, як звичай велів. Скінчили з новими молитвами та заколядували: „Бог предвічний народився“. Рештки страв дістала худоба.

Тоді рушилося ціле село. Діти носили вечерю бідним та хрещеним батькам. Колядували, ходили з вертепом. Сніг скрипів під ногами. Зорі весело переморгувалися.

Діти бавилися медяниками та горіхами на соломі, щоб згодом то все смашно з'їсти, поки не поснули. Челядь просиділа до рана, бо ніхто не спав в цю ніч.

Ранесенько задзвонили на утрєню, всіма засніженими дорогами спішило село в церкву.

Минули гарні часи, в яких стільки радості приносило людям чарівне Різдво. Як святкують наші вдома? На яку службу підуть раненько, до якої церкви? Може і коляда втихла. Та хіба ні! Як зійде перша зірка, понесеться лісами-борами та горами-половиннами до Ісуса малого коляда:

Просим Тебе, Царю, просим Тебе нині,
Подай волю, щастя, славу
Нашій неньці Україні!

Ми нині розпорошені по всьому світові, родини розбиті, а скільки напих рідних покинуло нас навіки! Однак по старому звичаю відбудьмо св. Вечерю. Хоч може без дванадцяти страв, але з тим самим настроєм. Хай діти та внуки вчаться та понесуть в пізніші свої роки народний звичай в далекі чужі світи та повернуться разом з ними на рідну Україну.

Л. де-Маріні.

РОКУ БОЖОГО 195...

Пані Оріся звивалась в своєму мешканні, спішачи покінчити всі приготування до Свят-Вечора, поки прийде чоловік. В хаті був уже порядок, лише на кухні докінчувалися ті втомні для господині, але які ж і радісні, турботи, коли є з чого зварити, треба тільки уміння і охоти.

Охота у п. Орісі була, — і тому малий Івась тішився, підскакуючи з радості:

— Ой, скільки ж усього є! Ми навіть в Канаді стільки не мали, правда, мамо? Коли вже будемо їсти?!

— Зажди, зажди, синку, ось прийде тато, — та й перша зірка повинна ще зійти на небо.

Івась біг уже дивитися, чи нема першої зірки, коли в передпокої зустрів сестру. Та весело крикнула до матері:

— Телеграма від Василя: приїде на Йордан до нас!

— Та ну? Таки вдалося йому дістати дозвіл?

— Так, приїде як представник від найбільшої фірми в Австралії, щоб скласти умову на імпорт вовни до України на килимарське виробництво. Довго не пускали, але таки мусіли. Тепер уже не вернеться туди. Ось пише: „Приїду напостійно до тебе і на Україну“. Це найщасливіше Різдво в моєму житті!

— А пригадуєш, як ми тішились, коли справляли Різдво в Канаді?

— Тішились, що вже не в таборі, але ж і плакали; мамо... А тепер... тепер уже не маємо чого плакати.

В цей час почувся дзвоник і до кухні увійшов господар, пан Степан, член парламєнту, несучи невеличку ялинку:

— Ледве дістав. Не уявляєш, як розбирають люди ялинки. Не буде дуже велика, — але то нічого.

— А я ж казала, що куплю сама раніш.

— Сама! Чи ти знаєш, яка то насолода, — ходити по Києву і шукати, що купити до Різдва! Я витратив купу грошей на всякі дрібнички, — ти тільки не бурчи, бо сьогодні Свят-Вечір, — і це я перший раз трачу свої гроші на українські вироби, куплені у українських купців в столиці України...

— А чи нема таких добродіїв, щоб давали українським людям українські гроші даром? — спитала жінка.

— Ні, таких нема і, дасть Бог, не буде. Хотіла б щоб на Україні знову почалася УНРРА?

— Бороми Боже! А щоб ти не розлінувався, — то йди вже терти мак, бо в мене абсолютного нема часу. А Галя вже накриватиме де стелу.

— Ага, я й забув, — я запросив до нас на вечерю одного чоловіка, — шойно позавчора приїхав з Аргентини, — і не знайшов нікого з своїх живого. Прийде до нас. — Добре, добре. Гість в дім — Бог в дім, — сказала жінка, заклопотано кличучи дочку:

— Ану, повертайся швиденько! Неси соломі і розстилай під скатертинку.

Вся родина весело метушилася в хаті, а малий Івась все підходив до вікна і запевняв маму:

— Мамо, їй-Богу вже була зірка! Тільки зайшла за хмаринку!...

Член парламенту, сидів, витягнувши ноги на канапі, і старанно втирав мак. Одночасно розказував:

— Силу грошей ще витратив на картки. Усі мистці, як вговорилися, — повипускали такі прекрасні картки, що не можна втриматися і не купити.

— А до того, скільки ж мені треба вислати побажань: за час еміграції набралось стільки друзів і знайомих, що треба капіталу, щоб усіх привітати.

— А пригадуєш, як ви всі сварилися на еміграції?, — засміялась жінка. — Здавалось, вороги навіки!...

— Ідіоти! Які ми були ідіоти! — покрутив головою чоловік — Та тепер нам так бракує людей, що тільки давай сюди тих, що мають амбіції... Але благородні амбіції... А ти б подивилася, скільки побажань прийшло з усіх кінців для Уряду. Той нещасний секретар не матиме вільної години через усе Різдво. І ще йдуть і йдуть. Кожний, хто ще добуває контракт десь на золотих копальнях, чи ще сидить на ранчо в Аргентині, — чи не може відірватися від свого бізнесу в Америці, — кожний шле телеграму і не куди-будь, а таки впрям до уряду. Листоноші вже несуть їх торбами!...

— О, Господи, — чи це правда, чи це сон? — сказала жінка, спинаючись з закаханими рукавами серед хати. — Чи ми й справді в Канаді, чи й справді Київ — столиця України, чи й справді Україна вже вільна? Все це не вірю.

— А що там вірити, — важно заявив Івась, — коли ти й так це бачиш. Ось бачиш у мене на кашкеті: УДГ — Українська Держава Гімназія. Купецька школа нас дрочить „удавами“.

— А ви їх як? — спитав батько.

— А ми їх: „купець — забув гаманець“, — застрибав Івась на одній нозі.

— Але сідаймо вже до столу, — підганяла жінка. Я ще мушу піти на Свят-Вечір, що ми робимо для делегації Союзу Українок Америки, яка приїхала позавчора.

— О, і в Свят-Вечір дома не посидиш! — невдоволено обізався чоловік.

— Не можу, Степанчику, — не можу. Згадай, скільки вони зробили для нас! І тепер кинули ж свої родини, щоб відбутися перше Різдво на вільній і незалежній Україні. Ми позавчора так наплакалися.

— То вже ваше бабське діло — плакати при кожній нагоді, — іронічно зауважив чоловік.

— Так! Наше бабське! А пригадай, як Голова парламенту вперше одкривав засідання. Сказав: Відкриваю перше засідання парламенту Української Держави, — і замовк. Не мав сили далі продовжувати. І ви всі мовчали, і було так тихо, як у церкві!... Скажеш, ви тоді не заплакали, кожний там нишком?

— Ну, ми то нічого, а то ви повиходили з мокрими хусточками!...

— Що ж, таки плакали. Дякую Богові, що дав мені дожити до тих сліз.

— Не забудь поставити на стіл один таріль на спомин про тих, що не діждали тої хвилини, — сказав чоловік, одягаючи блюзку.

В цей час з радіоапарату, біля якого щось порпався Івась, полився великий спів Державної Капели України:

— Бог Предвічний народився...

Ірина Винницька

За душу дитини

Кілька днів по приїзді до Німеччини прийшла моя десятилітня дочка з плачем з подвір'я, де вона гралася з німецькими дітьми. Вони прозивали її „Русіше Швайн“.

— Чому вони мені кажуть „Русіше Швайн? Що це значить?

Маруся пішла до школи. Як було наше здивування, коли вона прийшла раніше означеного часу, кинула книжками і на наші запити вибухнула плачем.

— О Боже, що ж такого трапилось?!

— Я не піду більше до школи!

— Марусе!...

— Я маю недобрих батьків!

— Але ж, Марусе!...

— Так, так, а чого ви мене обманюєте?!

— Ні, знаєте, така дитина!...

— Така дитина! А такі батьки, що обдурюють дитину; чого ви мені казали, що українська мова гарна, що я повинна гордитися тим, що я є українка. Як ви мені могли щось такого говорити?!

— Бо це правда, Марусе!

— Ні, це брехня. Української мови ніхто не знає, України нема, це лише частина Росії, а з мене усі сміються лише тому, що я вродилася українкою. Ах, я нещасна!

В містечку не було українських дітей, тож Маруся гралася сама в кімнаті і шойно, коли я приходила з праці, ішли ми на прохід. Прикро було глядіти, як вона стоїть при вікні і з ту-

гою в погляді крадькома стежить за дітьми, що бігають по подвір'ї. Яка болюча є свідомість того, що твою дитину опущено, що нею погорджують. А в школі ця ж сама відчуженість. Діти держаться осторонь, учителі виявляють недовір'я. І всі є здивовані ненадійними успіхами в науці, що їх почала здобувати Маруся, поборовши початкові труднощі. Коли ж вона, в відносно недовгому часі, опанувала німецьку мову, діти зачинають добиватися за її товариство. Вона товаришує з трьома найкращими ученицями і її запрошують до найбагатших родин містечка.

Одного дня прибігає Маруся з подвір'я.

— Муті, їх мехте айн бутерброт.

— Що ти хочеш?!

— Бутерброт.

— Я не розумію.

— Ду ферштест абер дойч.

— Я розумію по-німецьки, але чужою мовою говоримо лише тоді, коли це є потрібне, чи ко- нечне.

— Мені власне це є потрібне. Я мушу говорити по-німецьки і прошу тебе, не говори до мене при товаришках по-українськи.

— Але ж, дитино, знаючи чужу мову, ще не треба занедбувати своєї.

— Учителька казала, що я ніколи не навчуся добре по-німецьки, коли вдома говоритиму інакше.

— Очевидно, що навчисься.

— Але я не буду інакше говорити.

— То не дістанеш хліба.

Маруся ходить голодна. Вкінці вона починає говорити по-українськи з кончності порозуміння. Терпіяче вговорюємо дитину і здається, що ми її переконали. Для товаришок має вона готові відповіді відносно нашої мови та історії, іноді вона буває навіть горда з них. Діти залишають її в спокої. Але ще є наша господиня, що по приході з бюра веде з Марусею довгі розмови і виправляє її мовні похибки. Ще є сусіди, що хвалять її за гарну вимову, або посміхаються зі злої. І вкінці є організація німецьких жінок, що „для добра дитини“ присилає до нас свою висланицю. Ця вибачається, але вона рішилася на ці відвідини по відбутій розмові з учительками та священником.

— Ваша дитина ходить до нашої школи, правда?

Мене огортає тривога. Знайомі, школа, церква, діти — ніщо не становило такої загрози, як ця висока худя жінка, що сидить передо мною і з ввічливою усмішкою та щирим співчуттям до долі скитальців передає мені волю німецького суспільства: дитина, що живе серед німців, повинна говорити по-німецьки. „Перша уступка — це початок поразки“ — думаю, шукаючи відповіді на слова гості. Я не подаюся, не можу податися, хоча здаю собі справу з наслідків моєї від-

мови, хоча на мене дивляться зі страхом Марусині очі і мій чоловік збентежено намагається видержати ролю ввічливого господаря.

— Тепер бачиш, що я мушу говорити по-німецьки — каже Маруся по відході гості.

— Ні, дитино, ти ніколи не говоритимеш з нами інакше як по-українськи, при товаришках і без них, в хаті, чи на вулиці.

З трудом вдалося нам впоїти в дитину любов і пошану до рідної мови. Розмовами, прикладами, книжками, а передусім послідовною поведінкою.

Минуло два роки.

— Як ставляться до тебе в новій школі? — запитала я одного дня Марусю — з нагоди нашого перепроводження перейшла вона до іншої гімназії.

— Дуже добре, хоча всі вже знають, що я українка.

— Звідкіля?

— Товаришки чули, як я сказала це учительці і зараз рознеслося по всіх клясах.

— А що казала вчителька?

— Не хотіла вірити, що я не є німка. Питалася, як ми говоримо вдома.

— І що ти відповіла?

— Як що? по-українськи, очевидно, як ми маємо інакше говорити?

РЕЦЕНЗІЇ

Подих з рідного краю

Софія Несич: „ЗАГОРІЛА ПОЛОНИНА“. Бойківські оповідання.

По довгій перерві знову подарувала п. Софія Несич українській публіці нову книжку.

Ця книжка є данина вужчій батьківщині письменниці, де проходили дитячі роки і де так весело проминали гімназійальні ферії.

Але вже тоді, в молоді роки, спостережливе око юначки примічало і вбирало в себе все: і красу потоків, і філософічний спокій бойка, і відвагу молодого керманіча на сплаві лісу.

Пізніше, коли вже дорослою повернулася письменниця до своєї батьківщини, — пізнала вона і відбила в своїй творчості трагедії, що їх перенесло українське село під німецькою окупацією.

Невгасима туга матері за сином, якого забрали в Німеччину, спроба опору проти вивозу молоді до Німеччини, постанови і полювання на людей, як на собак, — все це уложено в цій книжечці.

Уложено спокійно, епічно, так як епічно приймає всі зміни наш нарід, затримуючи своє обличчя і свої родові корені.

Багато кому ця книжка западе глибоко в душу, бо в нашій щоденній метушні ми вже починаємо призабувати, що мусіли ми перейти на тім шляху, що привів нас у табори. Пригадаємо все: від польської дикої сваволі до німецького холодного винищування.

І як заключний акорд побудемо знову на гулянці в бойківському селі, згадаємо веселі приспіванки, окунемося в давню і невмирущу традицію. І вкінці поглянемо на старий Пикуй, „владику Бойківщини“, по обидва боки якого живуть ті самі бойки, „добрі, довірливі і роботячі“.

За художній рівень книжки говорить вже сама марка МУР'у, — „Золота Брама“.

Мусимо подякувати письменниці, що від її книжки повіяло в наше безбарвне, а таке неспокійне життя по-дихом з рідного краю.

Федір Дудко: „ДІВЧАТА ОДЧАЙДУШНИХ ДНІВ“.

Багато з старшої генерації вже знають цю книжку, але кожний з охотою перечитає її ще раз. А ті, що не читали, знайдуть в ній кілька хвилин, коли людина віддиhaє від звичного, одоманітного життя і переноситься уявою в ті романтичні дні, коли були молоді ми, коли була молода наша держава, коли воля, слава і відвага наповнювали життя. Держава вставала несподівано, серед бурі революції і серед мрійної задуми дніпрових околиць. Ставала і тягла до себе все, що мало вольнолюбиву душу, що рвалося до правди, що тужило за красою.

Багато з цих поривів та сама революція обірвала жорстоко і безоглядно, але лишилися нам ті спомини, що очищують серце від намулу буденщини і стверджують в нас віру в благородство, відвагу і беззастережний патріотизм.

Для молоді ця книжка буде тим віконечком, через яке вона може заглянути в ті часи, коли батьки бралися до тої роботи, яку тій молоді доведеться кінчати. Для молоді то буде фільм, де показано юнацькі пориви того покоління, що виїняло зброю. Ту зброю, якої не вільно вкласти назад у піхви. Не вільно і не варто. Бо що лишається від життя в людини, яка не пережила отих поривів, що назавжди підносять душу і не дають людині перетворитися в тварину? — Хіба що їсти, спати і плазувати.

Вони не вміли цього, опі дівчата одчайдушних днів, що хотіли любови і щастя, а мусіли йти на боротьбу, війну. Мусіли, бо справа йшла про щастя і волю їхньої батьківщини, про „бути — чи не бути“ цілого народу.

І якщо тепер нарід сам твердо каже: „Бути“, то в цьому є заслуга і отих дівчат, що кидали родини, що би воювати чи навіть писати на машинці в урядових вагонах.

Книжка написана просто, з ласкавою усмішкою, з романтичним чаром молодости. Її приємно понести з собою на чужину.

НАШІ ЧЛЕНКИ В КАНАДІ

Ми дістали листа від одної з активних членок нашої організації, кол. Голови Делегатури в Людвігсбург-Цуффенгаузен. Містимо листа, бо в ньому коротко але чітко подано умови життя і відчуження наших переселенців.

Ред.

Високоповажана Пані!

По місяцеві доперва здобуваюсь на пару слів. Прошу мені вибачити. Думаю, зрозумієте мене. Новий край, враження, нові обставини, люди, перші клопоти про життя, все це забрало час і думки. Минуло це все як у фільмі. Тепер я спокійніша й можу пару слів написати.

Дорогу мали ми досить добру, хоч не обійшлося без бурі, яка тривала три дні. Одну ніч ми стояли на місці. Ця ніч була найстрашніша. Кораблем кидало, як лущинкою. Всі дуже хворіли. Мій муж переніс найтяжче, я менше, а Оріся зовсім ні. Найбільше далась мені взнаки їзда поїздом: від неділі вечір до п'ятниці вечір. Це було друге коливання, тільки тверде. Деякі то ще в поїзді хворіли. Канада видалася нам пуста, дика. До того причинилася осінь. Міста дуже різняться від європейських. Серед міста стоїть модерна кам'яниця, а коло неї, як очайдушки, маленькі деревляні хатини. Контрасти на кожному кроці. Знову, увечері вам болять очі від різноцвітних світел рекламних. Чуда-дива! Моя Оріся тільки вечорами лхбить ходити до міста.

Ми живемо в Едмонтоні. Муж став на працю. Дістає 32 дол. на тиждень. Це ні багато, ні мало. Для нас, очевидно, на початок мало, бо видатки великі. До того ще дорогу треба вертати 725 дол. Я ще не працюю. Годі дістати роботу. Ми трапили на поганий час. Кожний фармер на зиму лишає свою ферму, а сам з жінкою їде до міста на зарібок. З весною буде легше з працею. Наші жінки переважно мують начиння по ресторанах. Тут що не крок, то ресторан. Молодіші на фабриках кравецьких, але мене не прийняли, бо застара. Як би знала мову, то пішла б за кельверку, та язика в роті брак, нічого не відіеш. Сиджу в хаті і вчуся англійської. Оріся ходить до школи.

Вам, добродійко, де б не їхали, раджу брати всі речі потрібні для щоденного ужитку, хоч вони і старі. Ми, прим., не взяли ні одного тареля, і перших два тижні, поки муж взяв гроші за працю, їли на покришках. Сестра далеко (100 миль) і нема в кого позичити, чи за що купити. Тепер то я вже велика господиня на трьох тарелях. Якщо можете, то купіть собі парцеляновий сервіз, бо тут ці речі дуже дорогі і не такі, як у нас.

Це було б тільки про особисте. А тепер про громадське. Досить у нас люди розполітизовані, а тут ще більше, але на релігійному тлі. Православні і католики — це просто смертельні вороги, які з собою роками не говорять, навіть батько з сином чи брат зі сестрою. І православ'я тут зовсім інше, як у нас, що як приїдять православні від нас, то також не можуть з ними погодитися. Одним словом, хаос, в якому нічого не розбереш. Не говорю вже про релігійні секти, яких тут дуже багато.

Жіночих організацій також є кілька. Я ще не зорієнтована в них. На другу неділю має бути тут жіночий з'їзд. Піду, побачу, що це буде. Тут роблять ширші сходни раз на місяць. Я познайомилась уже з головою „Ліги католицьких жінок“ п. Прийма. Ця організація є при Народньому Домі. Крім того є ще Союз Українок (правосл.) і „Добра Воля“. Я і решта наших пань скиталок (чи пак, „китайок“ як тут нас називають), стоїм ще осторонь, приглядаємось та на вус мотаємо. Я ходжу наразі тільки до Пластової домівки, є нас уже 25 пластунок. В листопадову річницю була у нас дуже гарна ватра.

Відносно „Громадянки“, то прошу прислати 20 прим. наразі, думаю, що пізніше зможу більше розповсюджувати. Прошу дуже прислати мені реферати, які тільки є у вас „на складі“. Певно, вже вийшла „Громадянка“ після з'їзду, дуже було б цікаво прочитати. Мої примірки „Громадянки“ пішли в курс між людей. Деякі пані читають щойно тут, бо жили в Мюнхені і зовсім не знали про такий журнал. Це дивне, але правдиве. Я дала їм прочитати останнє число, а вони на другий день питають, чи я маю ще інші числа. Я кажу їм, що маю всі

від початку, але пані вже, певно, їх прочитали. „Ні, ми перший раз бачимо“. Я лиш очі витріщила і замовкла. Бо жити в Мюнхені, а в Канаді перший раз побачити „Громадянку“!..

Таму скоренько привітайте нові числа, щоб мали що читати. Може у Вас є реферат „Роля жінки на чужині“, або щось в цьому роді? Пишу до Вас так, як би до цілої нашої організації. Прошу всім членкам передати щирий привіт. Наразі чуюся тут, як відірвана від пня, а моя сестра ще гірше.

(Підпис).

ЇДЕМО ДО КАНАДИ

(Уривки з листів)

Прожила чотири роки на чужині. Була під бомбами та в фабричній роботі. На щастя не зазнала таборового життя. Мала добру відповідну працю, свою власну, повну сонця кімнату, в якій свобідно та гарно себе почувала, та щирих приятелів, — і тоді здавалось, що я дома, не на чужині....

Однак треба було подумати: що далі? Німці раді збутися чужинців, праця може покінчитися. Почуваю себе здоровою, маю охоту до праці — от і зголосилася з приятелькою Лесею до Канади на домашніх помічниках. Признаюсь, що жалко було покидати вже наладане самостійне життя та їхати у незнане. Люблю по праці розвагу, особливо музику, добрі фільми. Люблю своє маленьке господарство. Найважніше — що було ближче до дому.

Надійшов день виїзду.

Ми вже в дорозі. Прибули до переходового табору в Бремен-Грон. Змучені, невиспані. Тут чисто та можлива їжа. Оглядаємо місто, купуємо деякі дрібнички на спомин.

Погода добра. Публіка різнородна, українців найменше. В читальні нема наших часописів та книжок. Діпости дали кілька концертів. Наші пісні, співані чоловічим квартетом, були найкращі.

За три тижні.

Посилаю Вам свою знімку. Їдемо до порту. Багаж надали вчора. Пишу в дорозі.

Ми вже на місці — бачимо корабель. За 1/4 години всідаємо.

Важко на серці. Прощаюсь думками з рідною землею, дорогими могилами. З усіма Вами, добрі приятелі. Бувайте здорові та не забувайте. Прощай, Європо!

Попробую поконати труднощі та створити нове життя.

На кораблі.

Голосимось до праці на кораблі, щоби час швидче минав. Будемо обслуговувати в ресторані. Бувайте здорові!

За декілька днів.

Можемо вислати листи. Погода прегарна. Небо ясно-блакитне, без одної хмаринки. Соняшні осінні дні без вітру і бурі. Ми з Лесею здорові, як риби. Навчилися ходити „по-корабельному“, щоби задержувати рівновагу. Працюємо з поляками та муринами. Добрі люди. За працю дістаємо овочі та солодке. Кабіна спільна, але чиста.

Причалили до обіцяної землі.

Дев'ятого дня ми вже в Галіфаксі. Француженка перекидає в клунках, тягне кожну дрібницю зокрема. Примішують нас в схорониці. Ліжка з матрацами! Перша добре преспана ніч.

Другого дня.

Нас налагодують у залізничні вагони. Рушаємо. Локомотива не свище, як у нас, а реве. Кравиди одноманітні. За півтора дні будемо на місці.

Ми на місці призначення.

Неділя. В просторому будинку ждемо. Службовики уряду праці почали розділювати людей. Ми всі невиспані та втомлені. Приїхав до нас наш отець та представник Українського Комітету. Багато нам допомогли. Мене призначено до англійської родини: чотири особи, чотирнадцять кімнат до прятання, прасовання білля, накривання стола та подавання, миття посуду. Окрема кімната з лазничкою, 2 години вільні від 12—2 кожного дня; в четвер і неділю „вихідне“. Початок роботи о 6-й ранком, кінець 7.30 вечером. Пан і пані, ввічливі, раді, що говорю по-англійськи. Беруть мене разом з клунками і везуть автотом „додому“. Пані нагодувала та сказала спочити. На другий день обізначала мене з роботою. Готування їди та подавання—це справжній „обряд“. Я все скоро роблю, але приготування до першого снідання заняло мені 20 хв.

Я дуже вдоволена, бо господарі добрі і почуваю себе, як дома. Пані перед всіма хвалить мене. Дякую Богові що дісталась до добрих людей

По двох місяцях.

Без ніякого попередження пані письмом приказала мені зараз же забрати речі та зголоситися до уряду праці. Сама вийшла з дому. Мене в першій хвилині якби хто по голові вдарив, так мене вразило те, що так потоптано мою гідність і так віддано за щару працю. Чи не існує закону, де працюючі люди призначено людські права? На моє питання, чим невдоволена пані, пан не знав що відповісти. Бо особливо він все дякував мені за добру працю.

В бюрі праці розповіла все та дістала нове місце, багато легше. Моя-давня пані поручила мене новій прапедавиці, як дуже добру працівницю. Довідалася я небавом, що було причиною виповідження праці: шість років працювала пані сама та занедбала цілу хату. „Доходячка“ на кілька годин денно коштує 4—6 дол. та харч. Тому пані хотіла хату привести до порядку та й далі обходитись без помочі. А спосіб виповідження трапляється частіше.

А Леся.

У панства-французів немовля, уполісуджений умово хлопцев, прятання 10 покоїв та вся інша домашня праця. Леся працює скоро, хлопець кричить, дитина плаче. Якщоби не було стільки праці, то плакала б з розпуки. По місяці не стало нервів і сил. Родичі вимагали, щоб вона стало займалася при роботі хлопцем. Леся подякувала за працю, а пан довів до уряду праці, що служниця не хоче працювати, і не заплатив їй зовсім за місячну працю. Зміна вийшла надобре, бо є тепер у старших людей і має менше праці.

Треба придивитися, треба працювати, але не можна дати себе загнати на дно.

День Патронки ОУЖ в Цуффенаузені.

4. 12. 1948 в день Введення Пречистої Діви вшанувала Делегатура ОУЖ свою Патронку. Рено в обох церквах відбулися Служби Божі, на яких священники виголосили дуже змістовні промови.

По обіді посвячено відзнаки всіх членок та виголошено реферат (п. Варварова) про нашу велику Патронку кн. Ольгу. На закінчення офіційної частини видано членкам відзнаки.

У вечір того дня відбувся чайний вечір, в програму якого входили солоспіві п. п. Шустакевич, Астрової, Богданової, Хамули і Костюк та гра на скрипці п. Босого. Акомпанював пр. Б. Перфецький.

П. Оля Шустак приїхала з Америки (Дітройт) і є тут учителькою в американській школі. Вона вже кілька разів відвідувала наш табір та давала інформації членкам ОУЖ на ширших сходах про життя українців в Америці. На загальне бажання нашого громадянства обіцяла проспівати при нагоді кілька пісень. Така нагода і трапилась 4. 12. П. Оля співала українські та американські

кі пісні, за що зібрані гості нагороджували її рясними оплесками.

Наші солістки причарували теж публіку гарними піснями, молодий скрипач грав зворушливі мелодії та дозволив нам на хвилину забути, що живемо на чужині, в таборах.

Слід згадати ще про акомпанімент пр. Перфецького, який багато спричинився до високого рівня концертної частини чайного вечора.

Гості розходились з приємного вечора, висловлюючи своє бажання, щоб такі імпрези улаштувати частіше.

Святошні поради молодим господарям

Коржики з капустою

Тісто: 1 кг. муки, 1 ложка товщу, 4 жовтки, 5 дгт дріжджів, ложка цукру, трошки соли, молока тільки, щоб тісто було вільне. Ошадніше: замісць 4 жовтків взяти два повні, розколючені яєчка, або 1 л. спорощкованих. До мазання поверху—білки або „Milei“.

Муку перетерти руками з товщем, дати сіль. Дріжджі розтерти з цукром, дати 4 ложки літного молока, 1 ложку муки, залишити на теплі, щоб рушилися. Готові дріжджі влити до муки, дати втерті жовтки або яйця та ножем виробити все разом, вливаючи рівночасно потрохи літєле молоко. Далі місити руками, поки стане гладке. Тісто має бути вільне. Залишити прикрите на підсипаному мукою місці, хай трохи підросте. Брати по куснику, розкачувати на стільниці, краяти простокутні куски та наповняти начинкою: капустою з цибулею, м'ясом. Можна до тіста дати більше цукру та ванілі чи іншого запаху та завивати рогаики або булочки з мармелядою, сиром або горіховою масою.

Начинка з капусти: Зварити одну велику або дві малі головки капусти, пократити на куски, залити гарячою водою, але не переварювати. Посікти або змолоти на машинці, додати досить багато смаженої на товщі цибулі, соли, перцю, вимішати.

Куски тіста мастити цією капустою, краї залишити чистими, звинути, обкратити краї, класти на намащену бляху. Помастити білком чи яйцем, або міцним чаєм з цукром. Пекти в середньо-гарячій рурі аж гарно зарум'яняться. Добрі гарячі або пригріті в рурі чи на парі.

Медяники

1 лтр. муки (0,5 кг.), 1 склянка меду, 1 склянка цукру (може бути менше), 2 яйця, 2 ложки соди (натрону), цинамон, гвоздики.

Замісити з вечора. Другого дня розтачувати тісто, виклювати круглі медянички, мастити жовтком чи яйцем. Пекти в середньо-гарячій рурі. Переховувати в прикритому картоні або пущі.

Заувага: В Німеччині продають мід в пушках, змішаний з солодом. Він робить медяники твердими та не-смачними. Треба давати його найменше.

Дрібні печива

1 горнятко манної каші (грісик), 1 горнятко дрібних вісєвних платків, 1 горнятко цукру, 1/2 горнятка муки, 2 яєчка, 2 ложки товщу, 1 повна ложка амонякової соли, розпушена в 1/2 склянці гарячого молока, дрібка соли.

Дати на стільницю муку, кашу, платки (підсушені з 1 ложкою цукру на пательні), зробити ямку, влити розтоплений теплий товщ, яйця, розпушений амоняк, сіль, цинамон. Вимісити до гладкості, залишити трохи лежати.

Витачувати не надто тонко та робити які хто хоче тісточка. Добрі, як постоять довше.

Monthly supplement to CZAS/TIME

Додаток до газети ЧАС

Друкарня А. Білоуса, Авґсбург

З Святот РІЗДВА ХРИСТОВОГО
та НОВИМ РОКОМ

клієнтів та відборців
вітає

Друкарня А. Білоуса